

Міністерство освіти і наук і України
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди
Факультет мистецтв
Кафедра теорії і методики мистецької освіти та диригентсько-хорової
підготовки вчителя

**Теорія і методика виховання художньо-
обдарованої особистості у закладах
мистецької освіти**

**ЗБІРНИК СТАТЕЙ
VII ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

ЧАС МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ

17 – 18 жовтня 2019 року

Частина II

TIME OF ART EDUCATION

Collection of Articles VII of the All-Ukrainian Scientific-Practical
Conference

«Theory and methods of education of the artistically gifted person in the
institutions of art education»

Харків
Україна
2019

УДК 37.032

ББК 85я43

Ч-24

Редакційна колегія

Калашник М.П. – доктор мистецтвознавства, професор

Матвеева О.О. - доктор педагогічних наук, професор

Полубоярина І.І. – доктор педагогічних наук, професор

Смирнова Т.А. - доктор педагогічних наук, професор

Соколова А.В. - доктор педагогічних наук, професор

Тарарак Н.Г. - доктор педагогічних наук, професор

Тушева В.В. - доктор педагогічних наук, професор

Перетяга Л.Є - доктор педагогічних наук, професор

Фомін В.В. – доктор педагогічних наук, професор (голов.ред.)

Бурма А.В.- кандидат педагогічних наук, доцент

Затверджено редакційно видавничою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди

Протокол № 6 від 05.11.2019

У збірнику подано статті VII Всеукраїнської науково-практичної конференції «Теорія і методика виховання художньо-обдарованої особистості у закладах мистецької освіти». Збірник розрахований на студентів, магістрантів, аспірантів, докторантів, здобувачів, педагогічних і науково-педагогічних працівників науково-дослідних інститутів, ЗВО, учителів мистецьких шкіл.

Ч-24 Час мистецької освіти «Теорія і методика виховання художньо-обдарованої особистості у закладах мистецької освіти: зб. статей VII Всеукраїнської наук. - практ. конф. 17-18 жовтня 2019 року) , ч. II / заг. ред. В.В. Фомін – Харків: ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2019 – 268 с.

ISBN 978-617-7298-28-0

Редакційна колегія не завжди поділяє позицію авторів.

Автори статей несуть повну відповідальність за опублікований матеріал.

Мова видання: українська, англійська.

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С.Сковороди, 2019

УДК 37.032

ББК 85я43

© Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди, 2019

Ірина Мироненко

ФОРМУВАННЯ ЕСТЕТИЧНОГО СМАКУ УЧНІВ НА ПРИКЛАДІ ТВОРЧОСТІ ЕЙТОРА ВІЛА-ЛОБОСА..... 83

Владислав Шломін

ФЕНОМЕН ТВОРЧОСТІ АРНОЛЬДА ШЕНБЕРГА В РУСЛІ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА ХХ СТОРІЧЧЯ 87

Любов Тарасенко, Марія Тарасенко

ДИТЯЧА МУЗИКА ФРАНЦУЗЬКИХ КОМПОЗИТОРІВ 91

Наталія Сосюрка

ВИВЧЕННЯ КОМП'ЮТЕРНОЇ ГРАФІКИ В СЕРЕДОВИЩІ ОСВІТИ 97

ІV. ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ МИСТЕЦЬКИХ ДИСЦИПЛІН У КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ (ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ)

Л.В. Давидович

ПРОБЛЕМА ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МИСТЕЦТВА ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ 102

Фан Юаньньюань

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ВОКАЛЬНО-СЛУХОВИХ НАВИКІВ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА 108

Ло Юань Вень

ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА..... 113

Наталія Маркіна

РОБОТА НАД ВТІЛЕННЯМ ХУДОЖНЬОГО ОБРАЗУ ВОКАЛЬНОГО ТВОРУ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ САМОСТІЙНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВИКЛАДАЧА МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА 118

IV. Підготовка майбутніх фахівців мистецьких дисциплін у контексті сучасних інноваційних технологій

УДК 378.016:784

Наталія Маркіна

*Харківський національний педагогічний
університет ім. Г. С. Сковороди,
факультет мистецтв, 61М група*

РОБОТА НАД ВТІЛЕННЯМ ХУДОЖНЬОГО ОБРАЗУ ВОКАЛЬНОГО ТВОРУ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ САМОСТІЙНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВИКЛАДАЧА МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

Науковий керівник – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри вокальної культури і сценічної майстерності вчителя М. О. Ткаченко

В статті запропоновано методи роботи над втіленням художнього образу вокального твору, як одного із засобів формування творчої самостійності майбутнього викладача музичного мистецтва.

***Ключові слова:** творча самостійність, художній образ, вокальний твір, художній аналіз музичних творів, викладач музичного мистецтва.*

The article proposes methods of the working on the embodiment of the artistic image of the vocal work as one of the means of the forming the creative independence of the future teacher of the music.

***Key words:** creative independence, artistic image, vocal work, artistic analysis of the musical works, teacher of the musical art.*

Постановка проблеми та її актуальність. Сучасні світові інтеграційні процеси зумовлюють потребу в оновленні професійної підготовки викладачів музичного мистецтва як фахівців, здатних навчатися упродовж життя, постійно вдосконалюючи власну професійну компетентність. Успішність вирішення зазначених завдань значною мірою залежить від сформованості у майбутніх викладачів умінь і навичок самостійно планувати, здійснювати й оцінювати пізнавально-творчу та музично-виконавську діяльність у професійній сфері. Тож важливим напрямом педагогічного пошуку є розроблення ефективних технологій, умов, форм і методів формування творчої самостійності майбутніх фахівців.

IV. Підготовка майбутніх фахівців мистецьких дисциплін у контексті сучасних інноваційних технологій

Важливою складовою фахового становлення майбутнього викладача музичного мистецтва є вокально-виконавська підготовка – найбільш складна і багатофункціональна. Її головним завданням постає оволодіння вміннями з найбільшою яскравістю і досконалістю виконавської форми передавати художню сутність твору, створювати багаті, правдиві образи, які б найповніше відповідали задумам автора. Тож, поряд із володінням виконавськими вміннями, сценічною культурою, що охоплює комплекс естетичних вимірів поведінки та засобів сценічної виразності, майбутній викладач має самостійно знаходити та відтворювати у власному виконанні художні образи музичного твору.

Аналіз основних досліджень. Проблема формування творчої самостійності перебувають в колі наукових інтересів багатьох вітчизняних та зарубіжних учених. Ефективні шляхи, методи, прийоми, форми розвитку творчої самостійності особистості в процесі підготовки фахівців різних професійних сфер запропоновано в працях багатьох дослідників: Т.і Ф. Бугайко, А. Вітченка, О. Ісаєвої, Ж. Клименко, О. Куцевол, Л. Мірошниченко, Є. Пасічника, А. Ситченка, Г. Токань та інших. Заслужують на увагу авторські концепції розвитку творчої самостійності студента вищої школи В. Белікова В. Буряка, О. Іванової, С. Кулагіної, В. Мілашевич, В. Повзун, М. Солдатенко, В. Чайки та інших. Науковці зазначають, що самостійна робота студентів, будучи основним складником навчально-виховного процесу, значною мірою визначає якість підготовки фахівця. У процесі організації творчої самостійності спеціально організований і керований процес навчання спрямовується на формування пізнавальних інтересів студентів, розвиток їх вольових якостей і творчих професійних здібностей на основі оволодіння системою наукових знань, пізнавальних умінь та навичок.

У галузі музичного мистецтва вагомий внесок у теорію та практику формування творчої самостійності внесли О. Апраксіна, Б. Асаф'єв,

IV. Підготовка майбутніх фахівців мистецьких дисциплін у контексті сучасних інноваційних технологій

Л. Баренбойм, О. Дем'янчук, Г. Падалка, В. Шацька, Б. Яворський та інші. Концептуальні положення про необхідність самостійної роботи над художнім образом у процесі вокальної підготовки містять педагогічні праці С. Гмиріної, О. Довгань, Н. Дрожжиної, О. Єрошенко, Н. Гребенюк, Д. Бабіч, О. Катрич, О. Оганезової-Григоренко, О. Прядко О. Старовойтової та інших.

Метою статті є визначення особливостей процесу втілення художнього образу вокального твору як засобу формування творчої самостійності майбутнього викладача музичного мистецтва.

Викладення матеріалу статті. Виконання вокальних творів вважається художньо творчим процесом, який вимагає від виконавця, зокрема майбутнього викладача музичного мистецтва не лише виконавської майстерності, але й достовірного втілення задуму композитора, тобто створення художнього образу. Так, кожний музичний твір потребує від викладача-співака пошуку особливих виражальних засобів, які відповідатимуть емоційно значущому змісту твору, що виконується.

Спираючись на наукові доробки педагогів-вокалістів, можна стверджувати, що створення художнього образу вокального твору досягається виконавцем, у першу чергу, голосовими засобами: тембровим забарвленням, динамічними нюансами, інтонаційними відтінками, вимовою, які передають різноманітні емоційні стани та настрої [1]. Так, на думку П. Голубєва, творче прагнення виконавця виразити співацьким звуком різноманітність інтонацій музичного твору надає голосу відповідного загального тембрового забарвлення і сприяє винайденню необхідних технічно-вокальних прийомів виконання [2, с.41]. Тобто, сама внутрішня емоційна настроєність виконавця, викликана характером і настроєм музичного твору, психологічно зумовлює вибір відповідних прийомів вокальної техніки та допомагає досягти музично-художньої виразності. Втім, як зауважують дослідники, майбутній фахівець не повинен обмежуватися одним виражальним засобом – звуковим, а має поєднувати звук із активним включенням акторського «Я», а також ефективним

IV. Підготовка майбутніх фахівців мистецьких дисциплін у контексті сучасних інноваційних технологій

використанням засобів сценічної виразності – міміки, жестів, елементами зовнішнього оформлення образу [3].

Для формування творчої самостійності майбутнього викладача музичного мистецтва можуть бути застосовано метод художнього аналізу музичних творів: *цілісний* – розуміння авторського замислу; *структурно-смісловий* – суб'єктивне уявлення про музичний образ твору; *«діахронічний»* (асоціативний) – зіставлення музичного твору з іншими видами мистецтва; *артистично-виконавський* – створення власної художньої інтерпретації, порівняння свого суб'єктивного образу твору з драматургічним. Використання переліку різновидів художнього аналізу музичних творів допомагатиме майбутнім фахівцям самостійно знайти власне «артистичне бачення» художнього образу, розвинути в них уміння співчуття та ідентифікації себе із ним та, в подальшому, уміння будувати індивідуальні виконавські рішення.

Формування творчої самостійності майбутніх викладачів музичного мистецтва також забезпечуватиметься завдяки використанню методів художньо-педагогічного аналізу музичних творів, діахронічного аналізу мистецьких образів, асоціативного пошуку (побудова асоціативної ланки), порівнянню виразних засобів і художніх прийомів у різних видах мистецтв, що сприяє більш глибокому проникненню, співпереживанню студентами змісту художніх образів, набуттю ними досвіду виявлення особливо значущих інтонацій та виражальних засобів вокального твору.

Так, майбутні фахівці мають самостійно поєднувати досвід різних видів мистецтв (музика, література, образотворче мистецтво) із суб'єктивним досвідом, вивчати музичні твори із залученням міжпредметних зв'язків. На основі художнього досвіду студентам пропонується віднайти твори, художні образи яких є близькими до музичних творів, що ними вивчаються. За допомогою цього завдання в майбутніх викладачів активізуються звукові, візуальні, вербальні асоціації, що сприяють виникненню емоційно-естетичної реакції, творчому сприйняттю та подальшому артистичному відтворенню

IV. Підготовка майбутніх фахівців мистецьких дисциплін у контексті сучасних інноваційних технологій

вокального твору. А також розвиваються вміння ідентифікувати себе з художнім образом та самостійно вибудовувати індивідуальні артистично-виконавські рішення.

Висновок. Отже, одним із завдань сучасної мистецької освіти є підготовка майбутніх фахівців до професійної діяльності, до складу якої входить вокально-виконавська робота, що вимагає володіння як вокально-технічними навичками, так і опануванням втіленням художнього образу вокального твору. Саме цей вид роботи можна вважати засобом формування творчої самостійності майбутнього фахівця. До найбільш ефективних методів її формування можна віднести різновиди художньо-педагогічного аналізу музичних творів, які сприяють глибокому проникненню, співпереживанню змісту художніх образів, набуттю досвіду виявлення особливо значущих інтонацій та виражальних засобів вокального твору.

Список використаних джерел

1. Гребенюк Н. Є. Вокально-виконавська творчість: психолого-педагогічний та мистецтвознавчий аспекти: [монографія]. Київ: НМАУ ім. П. І. Чайковського. 1999. 269 с.
2. Голубев П. Поради молодим педагогам-вокалістам. Київ: Муз. Україна. 1983. 62 с
3. Антонюк В.Г. Вокальна педагогіка (сольний спів): Київ: ЗАТ «Віпол». 2007. 174 с.